

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 6, 2019 | 27.06.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.63](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.63)

УДК 338.48

А. О. Обозна,
кандидат економічних наук,
доцент з/н, декан ВП «Миколаївський факультет менеджменту і бізнесу
Київського університету культури»(м.Миколаїв, Україна)
ORCID: 0000-0002-7243-5105

О. В. Гаврилова,
к. пед. н., ст.викладач
кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
ВП «Миколаївська філія Київського національного
університету культури і мистецтв» (м.Миколаїв, Україна)
ORCID: 0000-0001-9072-7120

І. А. Федотов,
викладач кафедри культурології ВП «Миколаївська філія Київського національного
університету культури і мистецтв» (м.Миколаїв, Україна)
ORCID: 0000-0001-6299-1020

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ У ВІДПОВІДНОСТІ З МІЖНАРОДНИМИ РЕКОМЕНДАЦІЯМИ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

A. O. Obozna
PhD of Economics,
Associate Professor, dean VP "Mykolayiv Faculty of Management and Business
of Kyiv University of Culture" (Mykolayiv, Ukraine)

O. V. Havrylova
PhD of Pedagogical,
VP "Mykolaiv branch of the Kyiv National University of
Culture and Arts" (Mykolayiv, Ukraine)

I. A. Fedotov
lecturer
Department of Cultural Studies VP "Mykolaiv branch of the Kyiv National
University of Culture and Arts" (Mykolayiv, Ukraine)

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC TOURISM INDUSTRY IN CONFORMITY WITH INTERNATIONAL RECOMMENDATIONS OF STATISTICAL INDICATORS

В ході наукового дослідження виявлено особливості розробки прогнозів розвитку туристичної галузі на міжнародному рівні та його вплив на добробут населення країн світу, в тому числі в Україні.

Щорічно у світі відбувається понад 800 млн. подорожей, половина з яких - у межах Європи. Близько 60% цих подорожей пов'язано з відпочинком. Частка туризму у світовому експорті товарів і послуг складає коло 13%, у країнах ЄС - 14%.

Проаналізовано, що туристична галузь формує 8% сукупного ВВП країн ЄС, забезпечує майже 11% економічного зростання, у ній зайнято 12% світових трудових ресурсів.

Авторами надано головні тенденції розвитку туризму у світі, а саме:

- скорочення тривалості й збільшення кількості туристичних подорожей, що, зокрема, сформувало попит на туристичні пропозиції, які надають можливість відвідати значну кількість місць за короткий час;

- активне залучення держав у конкурентну боротьбу за вплив на параметри міжнародного туристичного потоку, у тому числі через реалізацію державних програм;

- запровадження нормативної бази та фіскальної політики, сприятливої для розбудови туристичної індустрії;

- створення ефективних механізмів установа і підтримання рівноваги між збереженням природних й історико-культурних ресурсів та туристичною діяльністю.

Навіть в умовах економічної кризи у світовій індустрії туризму зберігалися позитивні тенденції. Нині з'являються нові потужні туристичні ринки, нові успішні гравці.

За допомогою аналітичного прогнозу ВТО стосовно розвитку світового туризму, визначено найпопулярніші види туризму до 2020 року: пригодницький, круїзний, екологічний, культурно-пізнавальний, тематичний, екстремальний.

У світовій практиці туризм має суттєвий вплив на забезпечення розвитку соціально-економічних процесів у країні та є важливим елементом її загальної стратегії.

Тому економічний і соціальний прогноз розвитку туристичної галузі - це частина прогнозу розвитку економіки та соціальної сфери країни. Він потребує врахування своїх особливостей у сучасних умовах.

На думку авторів, і надалі основні напрями розвитку туризму визначатимуться факторами соціального, економічного, політичного й екологічного характеру. При цьому поглиблюються процеси усвідомлення людиною того, що вона є громадянином не тільки своєї країни, але і світу, веде до розширення туристичних поїздок, збільшення пропозицій на ринку різноманітних турів, особливо цільових.

In the course of scientific research the features of the development of tourism industry development forecasts at the international level and its influence on the welfare of the population of the world, including Ukraine, were revealed.

Every year in the world there are more than 800 million journeys, half of which - within Europe. About 60% of these trips are connected with rest. The share of tourism in world exports of goods and services is around 13%, in the EU countries - 14%.

It is analyzed that the tourism industry forms 8% of the total GDP of the EU countries, provides almost 11% of economic growth, it employs 12% of world labor resources.

The authors provide the main trends of tourism development in the world, namely:

- reduction of the duration and increase of the number of tourist trips, which, in particular, has generated demand for tourist offers, which provide an opportunity to visit a significant number of places in a shorter time;

- active involvement of states in the competition for influence on the parameters of the international tourist flow, including through the implementation of state programs;

- introduction of the regulatory framework and fiscal policy conducive to the development of the tourism industry;

- creation of effective mechanisms for establishing and maintaining a balance between the conservation of natural and historical and cultural resources and tourism activities.

Even in the context of the economic crisis in the global tourism industry, there were positive trends.

Nowadays there are new powerful tourist markets, new successful players.

With the help of the analytical forecast of the WTO on the development of world tourism, the most popular types of tourism until 2020 are defined: adventure, cruise, ecological, cultural-cognitive, thematic, extreme.

In world practice, tourism has a significant impact on the development of socio-economic processes in the country and is an important element of its overall strategy.

Therefore, the economic and social forecast for the development of the tourism industry is part of the forecast of the development of the economy and the social sphere of the country. He needs to take into account his peculiarities in modern conditions.

According to the authors, in the future, the main directions of tourism development will be determined by factors of social, economic, political and environmental character. At the same time deepening the processes of awareness of the person that it is a citizen of not only their country, but also the world, leads to expansion of tourist trips, increase of offers in the market of various tours, especially targeted ones.

Ключові слова: туристична галузь; туристичні ринки; міжнародний рівень; статистичні показники; міжнародне співробітництво; розвиток туризму.

Key words: tourism industry; tourism markets; international level; statistical indicators; international cooperation; tourism development.

Актуальність теми. Економіка більшості країн світу характеризується розвитком сфери послуг, у якій важливе місце належить туризму. Очевидними є тенденції, за яких від класичного туризму відокремлюються нові, найрізноманітніші альтернативні види, зосередженість на яких дозволяє підвищувати дохідність туристичних послуг та, відповідно, вихід на нові ринки.

Розвиток туризму в Україні та світі істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку, та є одним з найперспективніших напрямів структурної перебудови економіки, що підтримує національні традиції, стимулює розвиток народних промислів, відродження рецептів приготування цікавих і смачних страв, вимагає збереження природи та створення сприятливих соціальних умов для свого функціонування. Як одна з найбільших галузей промисловості в світі, туризм повинен вирішувати проблеми сталого розвитку.

Постановка проблеми. Протягом десятиліть туризм продовжував зростати і поглиблювати диверсифікацію, щоб стати одним з найбільш швидкозростаючих секторів економіки в світі. Сучасний туризм тісно пов'язаний з розвитком і охоплює все більше нових напрямків. Така динаміка перетворила туризм в ключову рушійну силу соціально - економічного прогресу.

Нині обсяг бізнесу туризму дорівнює або навіть перевершує експорт нафти, продуктів харчування або автомобілів. Туризм став одним з основних гравців в міжнародній торгівлі і одночасно є одним з основних джерел доходу для багатьох країн, що розвиваються. Це зростання йде рука об руку зі зростаючою диверсифікацією і конкуренцією серед напрямків.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження розкриття системи структурно-функціональних факторів, що впливають на розвиток міжнародного ринку туристичних послуг, сучасний характер та основні тенденції розвитку міжнародного ринку послуг та механізми його регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку світового та вітчизняного ринків туристичних послуг присвячені наукові дослідження і публікації багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких слід виділити праці українських авторів - О. Бейдика, Л. Гонтаржевської, Ю. Забалдіної, Р. Заблоцької, В. Кифяка, О. Любіцевої, Г. Михайліченко, Р. Росохи, А. Румянцева, Т. Сокол, С. Соколенка, Д. Стеценка, Т. Ткаченко та ін., а також західних дослідників - Р. Бартона, Д. Боуена, Р. Браймера, Г. Гана, Ф. Котлера, А. Маршала, Д. Мейкенза, М. Портера, та ін.

Разом з тим у наукових публікаціях вищезазначених авторів недостатньо повно розкрито механізм впливу чинників та факторів сучасного глобалізованого макросередовища на характер та масштаби розвитку міжнародного туризму

У нашій країні ми тільки усвідомили важливість галузі туризму, прийшли до осмислення, що дана сфера є розвитком економіки як практично основного доходного компонента на даний момент як в нашій країні, так і на світовому рівні, і відповідно, тема наукової роботи має **актуальне значення** для його подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Розвиток туризму - міжнародний вимір.

За даними ВТО:

—в XXI столітті очікується туристичний бум: кількість подорожуючих у світі до 2030 року зросте до 1,8 млрд. чоловік за рік;

—до 2020 року прогнозується збільшення доходів від туризму до 2 000 млрд. доларів США;

- в туризмі зайнято понад 260 млн. осіб населення планети;
- частка туризму складає 10% світового валового продукту;
- кожне 10-те робоче місце в світі створене в сфері туризму;
- туризм складає 7% світового експорту із загальним обсягом 1,4 трильйони доларів США;
- туризм складає 30% світового експорту послуг;
- більш як 40 держав використовують доходи від туризму як головне джерело надходжень до бюджету, а ще у 70 країнах ці доходи є однією з трьох основних статей.

Це глобальне поширення туризму в промислово розвинених державах і справило економічне зростання і зайнятість переваги в багатьох суміжних галузях. - від будівництва до сільського господарства і телекомунікацій.

На Всесвітньому економічному форумі (ВЕФ) в Давосі в 2018 році розповіли про *альтернативну систему оцінки економічного розвитку країн*. Її називають більш сучасним аналогом валового внутрішнього продукту (ВВП) - головного економічного показника, за яким визначається становище країни в світі. Що за нова система? Її назвали *Індекс (або рейтинг) інклюзивного розвитку* (Inclusive Development Index) (рис.1.).

Туризм – найбільша індустрія позитивних емоцій

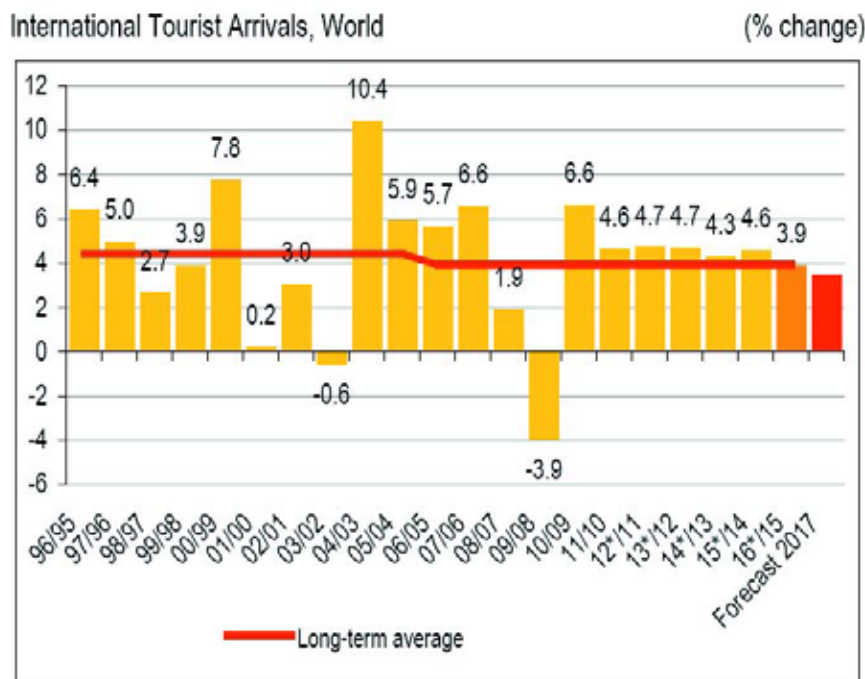
Рис. 1. Рейтинг інклюзивного розвитку

За задумом ВЕФ, він повинен «інформувати суспільство і допомагати сталого і інклюзивного економічного розвитку». Простіше кажучи, це показник, який враховує не тільки ВВП, але ще 11 параметрів, а значить, більш повно відображає реальний стан справ в країні - а не тільки її виробничі потужності. Індекс складається другий рік поспіль (рис.2.).

Рис. 2. Визначення видів та критеріїв туризму як галузь економіки

Попит на міжнародний туризм в 2016 році залишався високим, незважаючи на труднощі. Згідно з даними, проаналізованими барометром світового туризму ЮНВТО, число іноземних туристів збільшилася на 3,9% і досягло в цілому 1 235 мільйонів. Близько 46 мільйонів туристів (нічних відвідувачів) подорожували по всьому світу в минулому році в порівнянні з 2015 роком. TravelBiz Monitor являє основні моменти (рис. 3.).

Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©

Рис. 3. Попит на міжнародний туризм

2016р. був сьомим роком поспіль стійкого зростання після глобальної економічної та фінансової кризи 2009 року. Порівнянна послідовність безперервного стійкого зростання не була зареєстрована з 1960-х років.

В результаті в 2016 році в світі подорожувало на 300 мільйонів більше іноземних туристів в порівнянні з докризовим рекордом 2008 року. Надходження від міжнародного туризму в цей період росли такими ж темпами (повні результати по 2016 року будуть опубліковані в травні (рис.4.).

Рис. 4. Прогнози довгостроковій перспективі розвитку світового туризму

Для того щоб успішно виживати в довгостроковій перспективі, підприємство має вміти прогнозувати те, які труднощі можуть виникнути на його шляху в майбутньому, і те, які нові можливості можуть відкритися для нього. Тому стратегічне планування, вивчаючи зовнішнє середовище, зосереджує увагу на з'ясуванні того, які погрози і які можливості має зовнішнє середовище.

«Туризм продемонстрував надзвичайну силу і стійкість в останні роки, незважаючи на багато проблем, особливо пов'язані з безпекою. Проте, міжнародні поїздки продовжують активно зростати і сприяють створенню робочих місць і благополуччя спільнот в усьому світі », - сказав Таліб Ріфаї, Генеральний секретар ЮНВТО» (рис. 5.).

Цілі сталого розвитку 2016-2030

Рис. 5. Сталий розвиток на 2016-2030рр.

У 2017 році міжнародний туризм приніс експортного прибутку 1,6 трильйона доларів США. За прогнозами ЮНВТО, до 2030 року число міжнародних туристів досягне 1,8 млрд. людей (ЮНВТО Туризм до 2030 року) (рис. 6).

Spain	1
France	2
Germany	3
Japan	4
United Kingdom	5
United States	6
Australia	7
Italy	8
Canada	9
Switzerland	10

Рис. 6. Поточні економічні перспективи міжнародного туризму

Виходячи з поточних тенденцій, перспектив Групи експертів ЮНВТО та економічних перспектив, ЮНВТО прогнозує збільшення числа міжнародних туристів, що прибувають по всьому світу, на 3-4% в 2017 році. Очікується, що Європа виросте на 2-3%, Азія в Тихоокеанському регіоні і в Африці - 5-6%, в Північній і Південній Америці - 4-5%, а на Близькому Сході - 2-5%, з огляду на більш високу волатильність в регіоні.

Туризм - національний пріоритет для України:

- туризм забезпечує сталий розвиток регіону та системний підхід щодо впровадження реформ;
- туризм стимулює зайнятість;
- туризм сприяє впровадженню інновацій; нових сервісів;
- туризм стимулює міжкультурний обмін та збереження історичної та культурної спадщини;
- туризм стимулює залучення інвестицій та валютних надходжень;
- туризм стимулює розвиток інфраструктури;
- туризм сприяє формуванню позитивного іміджу країни;
- туризм є найпотужнішим стимулом розвитку малого та середнього бізнесу у понад 50 суміжних галузях економіки.

На сьогоднішній день в Україні працює близько 100 туристичних операторів, багато хто з них входять у Всеукраїнську Асоціацію Туристичних Операторів, а також до міжнародних організацій подібного типу, клієнтам потрібно не нехтувати досягненнями таких компаній, вони підтверджують якість сервісу і надійність виконавця вашого замовлення. Також професіоналізмом відзначені туроператори, що входять в міжнародні холдинги і мають власні представництва в тих напрямках, які вони пропонують своїм клієнтам.

Протягом року туристичні послуги в Миколаївській області надавали 120 суб'єктів господарської діяльності, з них: ліцензованих туроператорів - 13, туристичних агентів - 107 [2].

Обсяг надходжень від сплати туристичного збору у I півріччі 2018 року склав **33,8 млн грн, що на 29,1% більше**, ніж у I півріччі 2017 року. При цьому його обсяг за січень-червень 2017 року у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року зріс на 31,1%.

Найбільше зростання суми туристичного збору за I півріччя 2018 року у порівнянні з I півріччям 2017 року відбулось у областях:

Миколаївській (на 68,9%),
 Київській (на 61%),
 Херсонській (на 59,6%),
 Донецькій (на 45,6%),
 Чернігівській (на 45,1%),
 Черкаській (на 45,0%) (табл. 1).

Таблиця 1.

Надходження туристичного збору до місцевих бюджетів за 2016-2017 роки та I півріччя 2016-2018 років,
тис. грн

Назва області	2016 р.	2017 р.	I півр. 2016 р.	I півр. 2017 р.	I півр. 2018 р.	I півр. 2018 р./ I півр. 2017 р., %
Вінницька	310,4	394,69	132,85	163,47	209,30	28,0
Волинська	373,4	491,77	118,18	157,44	192,07	22,0
Дніпровська	1 749,9	2 084,89	706,72	813,09	1 099,44	35,2
Житомирська	349,4	452,25	169,66	215,85	246,90	14,4
Закарпатська	2 199,1	2 901,55	877,53	1 179,29	1 605,18	36,1
Запорізька	2 088,9	2 711,63	393,45	449,35	528,70	17,7
Івано-Франківська	2 292,8	3 021,63	1 424,78	1 886,68	2 359,86	25,1
Київська	1 247,9	1 559,99	465,76	637,74	1 026,84	61,0
Кіровоградська	167,9	203,30	71,24	98,37	110,58	12,4
Львівська	8 418,5	10 733,05	3 567,16	4 681,35	6 068,77	29,6
Миколаївська	1 155,3	1 429,07	172,60	220,76	372,96	68,9
Одеська	7 336,9	9 063,98	1 277,86	1 668,15	2 070,72	24,1
Полтавська	717,1	1 076,70	263,91	432,07	532,74	23,3
Рівненська	266,5	308,70	98,45	128,23	139,79	9,0
Сумська	227,6	289,21	87,05	128,47	154,85	20,5
Тернопільська	240,0	292,53	101,34	120,35	165,22	37,3
Харківська	1 780,5	2 495,63	766,46	1 118,64	1 405,10	25,6
Херсонська	1 888,4	2 702,92	140,78	169,14	270,00	59,6
Хмельницька	465,7	508,79	192,66	197,21	273,75	38,8
Черкаська	409,5	545,50	115,95	159,73	231,57	45,0
Чернівецька	318,6	418,83	133,76	176,95	218,39	23,4
Чернігівська	311,9	444,47	127,04	160,46	232,90	45,1
м. Київ	18 761,5	25 147,10	8 235,25	10 947,13	13 900,08	27,0
Всього по Україні	54 094,8	70 234,48	19 990,74	26 201,84	33 825,81	29,1

Джерело: розроблено автором на основі проведеного аналізу

ТОП-5 областей України за найбільшими обсягами надходжень від сплати туристичного збору, що надійшли до місцевих бюджетів, у I півріччі 2018 року (рис.7.):

- м. Київ – 13,9 млн грн (41,1 % загальної суми);
- Львівська обл. – 6,1 млн грн (17,9 %);
- Івано-Франківська обл. – 2,4 млн грн (7,0 %);
- Одеська обл. – 2,1 млн грн (6,1 %);
- Закарпатська обл. – 1,6 млн гривень (4,7 %) *млн грн.*

ТОП-5 областей за сумою турзбору у I півріччі 2018 року

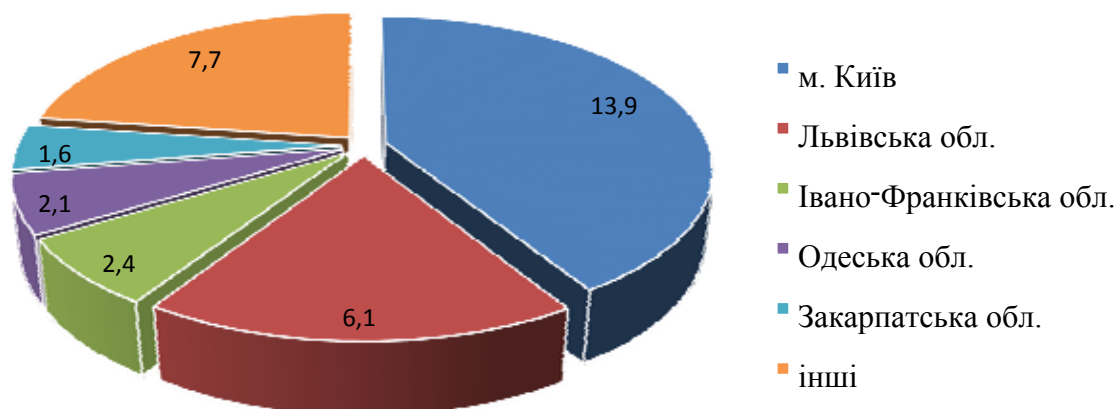

Рис. 7. Інформація щодо стану розрахунків із зведеним бюджетом за всіма видами податків і зборів
Джерело: розроблено автором на основі проведеного аналізу

Спостерігається позитивна динаміка щодо поступового збільшення суми податкових платежів від підприємств, що здійснюють туристичну діяльність.

У I півріччі 2018 року сума податкових платежів від юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які здійснюють туристичну діяльність, склала 1 902,0 млн грн, що на 21,7% більше, ніж у I півріччі 2017 року (рис.8). Обсяг платежів від юридичних осіб збільшився на 20,2%, а від фізичних осіб-підприємців – на 42,5 % млн грн. (табл. 2.).

Таблиця 2.
Сума податкових платежів від юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за I півріччя 2016-2018 років

	2016 р.	2017 р.	2017/ 2016, %	I півр. 2017 р.	I півр. 2018 р.	I півр. 2018/I півр. 2017,%
Юридичні особи	2 320,3	3 225,7	39,0	1 454,9	1 748,8	20,2
Фізичні особи - підприємці	175,9	273,1	55,3	107,5	153,2	42,5
Всього по УКРАЇНІ	2 496,2	3 498,8	40,2	1 562,3	1 902,0	21,7

Джерело: розроблено автором на основі проведеного аналізу

Стан розрахунків з бюджетом України суб'єктів туристичної діяльності

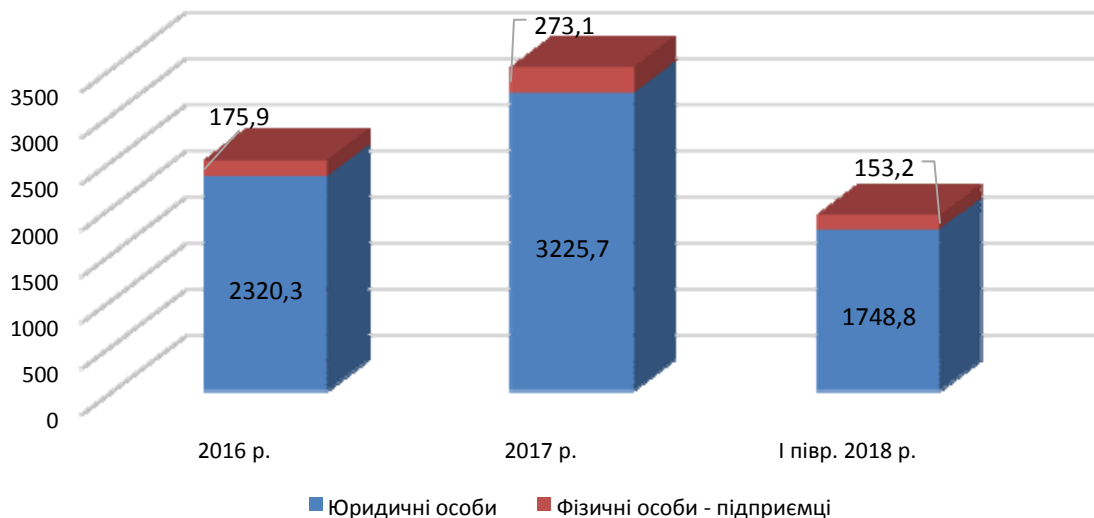

Рис. 8. Сума податкових платежів від юридичних осіб та фізичних осіб 2016-2018 років
Джерело: розроблено автором на основі проведеного аналізу

Найбільше зростання суми сплати податків суб'єктами підприємницької діяльності туристичної сфери до зведеного бюджету за I півріччя 2018 року у порівнянні з I півріччям 2017 року відбулось:

- у м. Київ (на 84,9%),
- Закарпатській (на 35,8%),
- Львівській (на 31,4%),
- Волинській (на 27,9%),
- Полтавській (на 27,2%) ,
- Кіровоградській (на 25,4%) областях.

ТОП-5 областей України за найбільшими обсягами надходжень від сплати податків суб'єктами туристичної діяльності у I півріччі 2018 року:

- м. Київ – 612,6 млн грн (32,2 % загальної суми);
- Львівська обл. – 205,1 млн грн (10,8 %);
- Одеська обл. – 116,4 млн грн (6,1 %);
- Дніпропетровська обл. – 107,8 млн грн (5,7 %);
- Київська обл. – 90,3 млн грн (4,7 %) (рис.9).

Рис. 9. Обсяг надходжень від сплати податків суб'єктами туристичної діяльності у I півріччі 2018 року

Джерело: розроблено автором на основі проведеного аналізу

Саме туроператор є кінцевою ланкою в роботі з клієнтом, він взаємодіє з усією інфраструктурою, включеною в туристичний пакет.

Готельні мережі, фірми-перевізники, авіалінії, компанії, екскурсійні бюро, страхові агентства та банки - неповний перелік установ, з якими веде роботу туроператор для того, щоб послуги, що надаються споживачеві, відповідали максимальним показниками якості.

Тому туристу так важливо вибрати туроператора, який має солідний багаж досвіду роботи в туристичній сфері, адже за ці роки співпраця з усіма галузями було налагоджено, а недобросовісні постачальники послуг відсіяні.

Висновки. Туристичний бізнес в Україні міг би розвиватися надзвичайно високими темпами і для цього є всі передумови: географічне положення, сприятливий клімат, наявність природного, історико-археологічного та рекреаційного потенціалів.

Туризм – як економічна індустрія до 2030 року повинна розширювати та впроваджувати політику щодо сприяння сталому туризму, який створює нові робочі місця та сприяє розвитку місцевої культури та локальних продуктів.

Співпраця Україною та ЄС спрямована на: розв'язання регіональних екологічних проблем, розвиток людських комунікацій (туризм), співпраця в науковій та освітній сферах тощо з метою зміцнення розвитку конкурентоспроможної туристичної галузі як генератора економічного зростання і стимулювання економіки у зайнятості та валютних надходжень.

Література.

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року Кабінетом Міністрів України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р, Київ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501>.
2. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К.: КНТЕУ, 2007. – 396 с.
3. Міжнародні економічні відносини: запитання та відповіді. [текст]: 5-те вид. перероб. та доп. Навч. посіб. / За ред. Козака Ю. Г., Спорека Т., Зайця М. А. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 332 с.
4. Дядечко, Л.П. Економіка туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 224 с.
5. Забуранна, Л. В. Конкуренційність підприємств сільського зеленого туризму : теорія, механізм формування та управління : монографія / Л. В. Забуранна, А. В. Кулік. – Київ : Центр учб. літ., 2018. – 291 с.
6. Мальська, М.П. Світовий досвід розвитку туризму / М.П. Мальська, Н.П. Паньків, А.Б. Ховалко. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 244 с.
7. Марченко, О. А. Трансформації та удосконалення регіональної туристичної галузі : монографія / О. А. Марченко ; Херсон. держ. аграр. ун-т. – Херсон : Айлант, 2014. – 376 с.
8. Менеджмент і маркетинг туризму : навч. Посіб. / Т. М.Афонченкова та інш. – Київ : Видавництво Ліра – К, 2012. – 364.
9. Даниленко, М. Пошуковий маркетинг готелів / М. Даниленко // Вісник Київського Національного торговельно-економічного університету. – 2018. – № 3. – С. 90–102.
10. Дутка, Г. Розвиток рурального туризму в Україні / Г. Дутка // Вісник Київського Національного торговельно-економічного університету. – 2018. – № 3. – С. 79–89.

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Tourism Development and Resorts Development Strategy for the period up to 2026 by the Cabinet of Ministers of Ukraine", available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (Accessed 02 June 2019).
2. Melnyk, T. (2007), *Mizhnarodna torhivlia tovaramy v umovakh hlobalnoi konkurentsii* [International trade in goods in the conditions of global competition], KNTEU, Kyiv, Ukraine, P. 396.
3. Kozak, Yu. H. Sporek, T. and Zaiets M. A. (2017), *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: zapytannia ta vidpovidi* [International Economic Relations: Questions and Answers], 5th ed, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, P. 332.
4. Diadchko, L.P. (2016), *Ekonomika turystychnoho biznesu* [Economy of tourism business], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, P. 224.
5. Zabuрана, L. V. and Kulik, A. V. (2018), *Konkurentnostykyist pidpnyemstv silskoho zelenoho turyzmu: teoriia, mekhanizm formuvannia ta upravlinnia* [Competitiveness of rural green tourism enterprises: theory, mechanism of formation and management], Tsentr uchb. lit., Kyiv, Ukraine, P. 291.
6. Malska, M.P. Pankiv, N.P. and Khovalko, A.B. (2017), *Svitovyi dosvid rozvytku turyzmu* [World experience of tourism development], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, P. 244.
7. Marchenko, O. A. (2014), *Transformatsii ta udoskonalennia rehionalnoi turystychnoi haluzi* [Transformation and improvement of the regional tourism industry], Kherson. derzh. ahrar. un-t., Ailant, Kherson, Ukraine, P. 376.
8. Afonchenkova, T. M. (2012), *Menedzhment i marketynh turyzmu* [Management and marketing of tourism], Vydavnytstvo Lira, Kyiv, Ukraine, P. 364.
9. Danylenko, M. (2018), "Search Marketing Hotels", *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho torhovelnno-ekonomichnoho universytetu*, vol. 3, pp. 90–102.
10. Dutka, H. (2018), "Development of routine tourism in Ukraine", *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho torhovelnno-ekonomichnoho universytetu*, vol. 3, pp. 79–89.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2019 р.